

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STV003
vt 2005
Handledare: Jakob Gustavsson

Utveckling i Latinamerika

En teoriprövande studie med fokus på
Costa Rica och Nicaragua

Sara Irandoust-Sanei
Hanna Sandin

Abstract

This essay deals with development in Latin America. We have picked out some factors that the theories in development theory emphasize on. The first section of the study consists of a statistical analysis, where the main purposes are to study the relationship between the independent variables and the dependent and to choose which two countries we should focus on in the next section. The countries we decided to study were Costa Rica and Nicaragua, because these countries have shown very different levels of development. From this study we have concluded that political stability, economical investments and human investments are the most important factors when creating development.

Key Words: Costa Rica, Economic development, Latin America, Nicaragua, Social Development.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	6
1.1.1 Utveckling och underutveckling	7
1.2 Problemdiskussion	8
1.3 Frågeställning och Syfte	8
1.4 Avgränsningar	8
2. Metod	10
2.1 Kvantitativ analysmetod.....	10
2.1.1 Variationsdesign.....	11
2.2 Fokuserade studier.....	11
2.2.1 Mest lika-design	12
2.2.2 Nackdelar med mest lika-design	12
2.3 Extern validitet	12
2.4 Val av fall	13
2.5 Problem och begränsningar med komparativa analyser.....	13
2.6 Material	13
2.7 Disposition	14
3. Teori	15
3.1 Ekonomisk tillväxt	15
3.2 Inkomstfördelning	16
3.3 Human development index och Human poverty index	16
3.4 Investeringar och sparande.....	17
3.5 Internationellt beroende.....	17
3.6 Handel	18
3.7 Marknaden.....	18
3.8 Korruption	19
3.9 Statens roll.....	20
3.10 Demografi.....	20
3.11 Jordbruk.....	20
3.12 Kvinnors roll	21
4. Statistisk analys	22
4.1 Operationaliseringar	22
4.1.1 De beroende variablerna.....	22
4.1.2 De oberoende variablerna.....	22
4.2 Resultat av den statistiska analysen	23
4.2.1 Korrelationsmatris.....	26
5. Intensiv fokuserad studie	28
5.1 Costa Rica	28
5.1.1 Historia.....	28
5.1.2 1948 och dess effekter.....	28
5.1.3 Tre decennier av tillväxt.....	29
5.1.4 Krisåren	29
5.1.5 1990-talet.....	30
5.1.6. Den sociala utvecklingen	30
5.2 Nicaragua	32

5.2.1 Historia.....	32
5.2.2 FSLN	33
5.2.3 1990- och 2000-talet.....	33
5.2.4 Ekonomiska och politiska indikatorer.....	33
5.2.5 Sociala förhållanden.....	34
6. Analys	35
6.1 Investeringar.....	35
6.2 Internationellt beroende.....	35
6.3 Handel	36
6.4 Marknaden och Staten.....	36
6.5 Korruption.....	37
6.6 Demografi.....	37
6.7 Jordbruk.....	38
6.8 Kvinnor.....	38
7. Slutsats.....	39
8. Litteraturförteckning.....	40
Appendix	42

1. Inledning

Utveckling, i olika former, har varit en central aspekt genom hela mänsklighetens historia, men den moderna utvecklingsekonomi blev ett självständigt ämne först efter andra världskriget. Vid den här tiden låg många av Europas stater i ruiner och en restaurering av ekonomierna var nödvändig, dessutom blev allt fler europeiska kolonier, främst i Asien och Afrika självständiga. Dessa två faktorer samverkade i att utvecklingsproblemen uppmärksammades och viljan till att hitta lösningar var stark (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 40). Mellan 1960 och 1989 växte världens per capita-inkomst med 2,25% per år. Under perioden 1960-1964 var den genomsnittliga per capita-inkomsten för de länder som utgjorde de fattigaste 10% i världen 0,22 gånger världens genomsnittliga per capita-inkomst. För de rikaste 90% av världens länder var motsvarande siffra 2,7. Mellan perioden 1985-1989 hade siffran för de fattigaste 10% sjunkit till 0,15 gånger världsgenomsnittet medan värdet för den andra gruppen hade ökat till 3,08 gånger. Detta innebär att inkomstgapet mellan de allra rikaste länderna och de allra fattigaste hade mer än fördubblats, detta under en period som präglades av mycket hög totaltillväxt (Quah 2001 s. 4097). Även om bilden är dyster, finns det bevis på att det är möjligt att utvecklas och ta sig ur fattigdomen. Ett exempel är de fyra Asiatiska tigrarna¹, som under de senaste decennierna präglats av en ekonomisk utveckling, detta tros ha resulterat i en mer allmän utveckling med högre utbildningsnivåer och en påbörjad demokratiseringsprocess (Spero & Hart 2003 s. 224). Utvecklingen i västvärlden är ytterligare ett exempel, i Sverige var fattigdomen under 1800-talet utbredd och det fanns inga tydliga tecken på ekonomisk tillväxt (McKay m. fl 1996 s. 890 passim). En fördel för länder i dag i början av utvecklingsfasen är tillgängligheten på teknik, kunskap, bistånd samt erfarenhet.

Utveckling och underutveckling är begrepp som kan vara svårdefinierade. Det som främst brukar kopplas samman med utveckling är ekonomiskt tillväxt, men även andra aspekter bör beaktas, exempelvis; inkomstfördelning, hälsovård, utbildningsnivå samt livsmedelsförsörjning (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 15). Den allmänt accepterade definitionen på ekonomisk utveckling idag är: "tillväxt i bruttonationalprodukt och bruttonationalinkomst² per capita över en längre tid, samtidigt som inkomstfördelningen inte blir snedare och antalet 'absolut fattiga' inte ökar" (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 23), och denna definition utgör grunden för uppsatsen. Denna uppsats kommer att behandla utveckling i allmänhet och ekonomisk utveckling i synnerhet. Utvecklingsfrågan är ständigt aktuell och även om det finns en mängd teorier på området, har man inte lyckats lösa problem för u-länderna. Detta gör att man kan ifrågasätta teorierna förklaringskraft, därför vill vi undersöka sambanden mellan möjliga förklaringsfaktorer

¹ Hong Kong, Singapore, Taiwan och Sydkorea

² Hädanefter BNP och BNI

och utveckling. Som utgångspunkt i empirin har vi valt Latinamerika³, där regionen som helhet behandlas i den statistiska analysen. Därefter har vi valt att fördjupa oss i två fall utmärkte sig i den statistiska analysen, nämligen Costa Rica och Nicaragua.

1.1 Bakgrund

I den statistiska undersökningen har vi valt att fokusera oss på Latinamerika då denna region, enligt vår förförståelse, ofta är förbisedd när det gäller studier om ekonomisk utveckling. Asien uteslöts från undersökningen då främst de Asiatiska tigrarna erhållit mycket uppmärksamhet och många studier har gjorts om området. Underutvecklingen i Afrika har länge varit i fokus, dock är kontinenten splittrad, både kulturellt, historiskt och när det gäller naturliga förutsättningar. Länderna i Latinamerika ansågs som relevanta för studien då många påvisat liknande historisk och kulturell bakgrund, men samtidigt finns det stora skillnader när det gäller utveckling. I regionen finns några av de mest framgångsrika så kallade NIC-länderna⁴, samt länder som tillhör världens fattigaste. En nyligen genomförd undersökning fann att hälften av medborgarna i Latinamerika skulle stödja en auktoritär regim om den kunde lösa landets ekonomiska problem. Demokratins osäkra ställning kan ses som en konsekvens av den svaga ekonomiska utveckling som har varit bestående trots politiska och ekonomiska reformer. Latinamerika fortsätter att falla efter stora delar av världen, regionen plågas av lågt sparande som antingen leder till låga investeringsnivåer eller beroende av internationella lån och bidrag, en situation som nästan alltid leder till finansiell kris (Zedillo 2005 s. 29).

I den intensiva fokuserade studien har vi inriktat oss på Costa Rica och Nicaragua, dessa länder har uppnått väldigt skilda utvecklingsnivåer, detta trots att de delar mycket av historia, kultur, språk samt naturliga förutsättningar. De skilda utvecklingsnivåerna illustreras väl av tabellen nedan:

³ ”Sammanfattande historisk benämning på de länder på den amerikanska kontinenten som stått under inflytande från Spanien, Portugal eller Frankrike, och där spanska, portugisiska eller franska är officiellt språk” (www.ne.se), dock utesluts Västindien

⁴ ”newly industrializing countries, [...] länder som inlett en snabb industrialiseringsprocess under efterkrigstiden, ofta med tydlig exportorientering”. (www.ne.se)

Länder	Barnadödligheten under fem år (per tusen födda) 1995	Förväntad livslängd vid födelsen 1994	Ingen tillgång till färskvatten i % 1990-1996	Ingen tillgång till sjukvård i % 1990	Human poverty index i % 1994	Vuxna analfabeter i % 1995
Costa Rica	16	76.6	4	20	6.6	5.2
El Salvador	40	69.3	31	44	28.0	28.5
Guatemala	67	65.6	36	66	35.5	44.4
Honduras	38	68.4	13	34	22.0	27.3
Nicaragua	60	67.3	47	17	27.2	34.3

Tabell 1: Utvecklingsdimensioner för några Centralamerikanska länder

Källa: Wilson 1998 s. 2

Utifrån värdena i tabellen ovan kan man konstatera att Costa Rica i nästan samtliga index uppvisar bäst resultat och Nicaraguas värden är bland de sämsta.

1.1.1 Utveckling och underutveckling

Utveckling kan definieras som ihållande tillväxttakt i bland annat ekonomin och industrin men även förbättringar i den allmänna hälsostatusen, läs- och skrivkunnigheten, förändrad demografi och inkomstfördelning (Quah 2001 s. 4093). Ekonomisk utveckling kan vidare betraktas som en förändringsprocess, där befolkningen i början har mycket små resurser och valmöjligheter men att dessa ökar ju längre utvecklingen fortskrider (Behram 2002 s. 1). Underutvecklingen kännetecknas av att majoriteten av arbetskraften är verksamma inom jordbruket, som ofta bedrivs med hjälp av enkla arbetskraftsintensiva tekniker (Blomqvist & Lundahl 1992 s.16). Jordbruken är ineffektiva och den stora arbetskraften till trots, producerar sektorn inte mer än en femtedel av u-ländernas totala BNP. Ytterligare ett karaktäriserande drag för jordbruk i u-länder är de ofta stora variationerna i storleken på gårdarna, små jordbruk ligger sida vid sida med enorma gods och plantager. Övriga sektorer, det vill säga industrin och tjänstesektorn, är små och underutvecklade. I många länder är dessa sektorer dock relativt moderna, vilket innebär att ekonomin har en dualistisk struktur. Statsapparaten i u-länder är ofta svag och präglas av korruption. Många saknar även ett fungerande skattesystem, vilket får som följd att tullar och exportavgifter blir bland de viktigaste inkomsterna för staten (Blomqvist & Lundahl 1992 s.17f).

Ofta antas att utvecklingsprocessen i u-länderna påverkas av samma faktorer som för i-länderna. Vissa forskare ställer sig frågande till detta, de menar att alternativa vägar till utveckling kan finnas och dessa bör undersökas (So 1990 s. 54).

1.2 Problemdiskussion

Finns det någon gyllene väg att vandra för U-länderna i syfte att uppnå utveckling? Finns det faktorer som påverkar ekonomin bättre än andra och vilka är i så fall dessa? Teoribildningarna i ekonomisk utveckling behandlar bland annat dessa frågor och generella lösningar på dessa utvecklingsproblem har länge sökts av forskarvärlden, politiker och allmänheten. I denna uppsats vill vi undersöka sambandet mellan ekonomiska, politiska samt sociala faktorer och utveckling. Det kan också ifrågasättas om det överhuvudtaget finns någon koppling mellan de teoretiska modellerna och verkligheten. Vidare kan man ställa sig frågande till om det finns någon som helst möjlighet för dagen u-länder att utvecklas, eller om de är de för alltid dömda till fattigdom? Vi vill också påvisa skillnaderna mellan ett land som lyckats erhålla relativt god utvecklingsnivå och ett land som misslyckats, detta trots att länderna från början hade liknande förutsättningar.

1.3 Frågeställning och Syfte

Syftet med uppsatsen är:

Att ur befintliga teoribildningar på området mejsla fram ett antal faktorer som kan tänkas påverka utveckling. Dessa faktorer skall sedan prövas mot empirin för att se om de håller.

Utifrån syftet och bakgrunden är våra frågeställningar följande:

- Vilka faktorer ligger bakom utveckling?
- Vad beror skillnaderna i utveckling på i länder som teoretiskt sett borde påvisa liknande resultat?
- Finns det någon återkoppling till teorierna?

1.4 Avgränsningar

I den statistiska analysen har vi valt att begränsa oss till Latinamerika och i den fokuserade studien till två länder i regionen; Costa Rica och Nicaragua. Det första eftersom det inte är möjligt att undersöka samtliga underutvecklade regioner i en kandidatauppsats motsvarande 10 poäng. Dessutom råder skilda förutsättningar i de olika regionerna, vilket medför att en jämförelse kunnat bli ofruktbar. Valet av enskilda länder gjordes efter ett tips på ett seminarium och bekräftades efter att den statistiska analysen genomförts, därutöver ansåg vi att en fokuserad studie av två länder kunde ge en djupare förståelse om hur faktorerna påverkar utvecklingsnivån. En ytterligare begränsning som gjorts är antalet förklarande variabler, detta på grund av att det är svårt och framför allt tidskrävande att innefatta samtliga tänkbara variabler som kan påverka ett lands utveckling. Vi har därför valt ta fram de variabler som framhävs som de tyngsta argumenten i litteraturen på området. Detta medför även att ingen teoribildning kommer att prövas i sin helhet. Med andra ord menar vi att teorierna i kapitel 3, förutom att presentera tänkbara

förklaringsfaktorer, också används som motiveringar till faktorer vi valt att studera i den statistiskaundersökningen.

2. Metod

Uppsatsen kommer att byggas på en förklarande studie, vilket innebär att vi skall försöka besvara frågor av karaktären varför något förhåller sig på ett visst sätt. (Esaiasson m.fl. 2004 s. 35). Förklarande studier kan delas upp i tre subgrupper: teoriprovande, teorikonsumerande samt teoriutvecklande (Esaiasson m.fl. 2004 s.33). Av dessa har vi valt att använda oss av en teoriprovande studie. I denna typ av studie är det teorin som står i centrum och den valda teorin prövas mot det empiriska materialet (Esaiasson m.fl. 2004 s. 40). Vi anser att en teoriprovande studie passar uppsatsens problemområde bäst, då vi skall pröva teoriernas lämplighet på det empiriska materialet. Dock kommer studien, som tidigare nämnts, inte att vara teoriprovande i traditionell mening⁵, utan vi kommer att mejsla ut de förklaringsfaktorer som enligt teorierna leder till utveckling, för att prova dem mot verkligheten och se om de håller. Vi har valt att göra så eftersom vi anser att teoribildningarna på området är grova förenklingar av verkligheten. De framhäver ofta en faktor som betydelsefull för utvecklingen, men i realiteten kan nog många enas kring att det är många samverkande faktorer som bidrar till utvecklingen. Teoriprovningen kommer att vara en komparativ studie av länder i Latinamerika. Med jämförelser av olika länder kan vi studera likheter och skillnader och utifrån dessa, komma fram till hur faktorer påverkar varandra (Denk 2002 s. 7).

2.1 Kvantitativ analysmetod

En metod som kan användas vid komparativa studier är kvantitativ analysmetod (Denk 2002 s. 33). Utmärkande för statistiska studier är att många länder eller många enheter i respektive land studeras (Denk 2002 s. 44).

Man skiljer mellan fyra typer av statistiska analysmetoder;

1. Beskrivning av länder som möjliggör rangordning samt indelning
2. Korrelationsanalys används för att studera samband mellan indikatorer
3. Regressionsanalys tillämpas för att undersöka hur förändringar i den oberoende faktorn påverkar den beroende
4. Den fjärde och sista analysmetoden brukas för att finna relationer mellan enskilda indikatorer (Denk 2002 s. 44f.).

Eftersom det är svårt att mäta utveckling kommer vi använda oss av fyra indikatorer, BNI, Human Development Index⁶, Ginikoefficient samt Human Poverty Index⁷. Dessa indikatorer

⁵ En teoribildning prövas mot empirin

⁶ Hädanefter HDI

används för att jämföra utvecklingen i länderna⁸. Därefter kommer vi att undersöka om och hur de oberoende variablerna påverkar ländernas utveckling⁹. Om det visar sig att två variabler samvarierar efter teorins utsago kan slutsatsen dras att teorin erhållit empiriskt stöd (Esaiasson m.fl. 2004 s.105).

2.1.1 Variationsdesign

Som forskningsdesign för den statistiska undersökningen i uppsatsen har vi valt variationsdesign¹⁰ vilken innebär att om länderna påvisar olika värden vad gäller utveckling samtidigt som de också har olika värden på en oberoende variabel, samt att variationen på de två variablerna följer ett mönster, kan det finnas ett samband mellan variablerna (Denk 2002 s. 59). Med andra ord innebär det att ”variation förklaras med variation” (Denk 2002 s. 59).

Fördelarna med statistiska studier är följande:

- Statistiska metoder underlättar avancerade analyser som kontrollerar och undersöker komplexa samband.
- Dessa metoder kan behandla en större mängd data.
- Möjligheterna för att generalisera resultaten förbättras.
- Slutligen kan man med hjälp av statistiska studier identifiera avvikande fall (Denk 2002 s. 45).

Som med allt annat har även statistiska studier sina nackdelar:

Möjligheterna att finna tillgänglig data är begränsade.

- Statistiska studier kräver att möjliga förklaringsvariabler uttrycks kvantitativt, svårigheten ligger i att vissa faktorer inte kan uttryckas i siffror, exempel på detta kan vara livskvalité.
- Ofta uttrycks indikatorer som ett genomsnitt, vilket kan medföra att stora skillnader inte framkommer.
- Slutligen måste all data vara enhetlig i sin utformning (Denk 2002 s. 45f.).

2.2 Fokuserade studier

När den statistiska analysen är genomförd kommer vi att utföra en fokuserad studie, vilken karaktäriseras av att ett fåtal länder studeras samt att studien inriktas på en aspekt (Denk 2002 s. 42). I denna studie undersöks två länder och utveckling står i centrum. Detta innebär att undersökningen kommer att vara en så kallad intensiv fokuserad studie, då flera faktorer i få

⁷ Hädanefter HPI

⁸ Se analysmetod 1

⁹ Se analysmetod 2

¹⁰ Method of concomitant variation

länder undersöks (Denk 2002 s. 34). Det finns huvudsakligen två former av fokuserade studier, mest lika design samt mest olika-design (Denk 2002 s. 42f). Vi har valt att använda mest lika design eftersom den innebär att ”skillnader förklaras med skillnader”(Denk 2002 s. 43).

2.2.1 Mest lika-design

Vid studier med få antal fall bör man välja strategiskt (Esaiasson m.fl. 2004 s. 111). Ett sätt att göra detta på är att utgå från värdena på den oberoende variabeln, men det går även att ha den beroende variabeln som grund för studien (Esaiasson m.fl. 2004 s. 113). Vi har valt ut fallen utifrån värdet på den beroende variabeln, det vill säga utveckling, då vi vill jämföra två länder varav ett har påvisat god utveckling. Detta medför en positiv effekt i form av att god variation på den beroende variabeln minskar risken att misstolka sambanden (Esaiasson m.fl. 2004 s. 113). Syftet med denna typ av studier är att identifiera de variabler som skiljer sig länderna emellan och som kan förklara olikheten i den beroende variabeln (Denk 2002 s. 62).

2.2.2 Nackdelar med mest lika-design

En nackdel med mest lika-designen är att det kan vara svårt att urskilja vilka oberoende variabler som påverkar den beroende variabeln, lösningen på detta problem är att välja länder som är relativt lika, exempelvis vad gäller språk och historia (Denk 2002 s. 43). Ytterligare ett problem med mest lika design är att det finns svårigheter med att hitta matchande fall att undersöka, även om kontexten är näst intill snarlik finns det alltid skillnader (Esaiasson m.fl. 2004 s.113).

2.3 Extern validitet

Extern validitet innebär att resultaten kan generaliseras till andra fall än de undersökta (Esaiasson m.fl. 2004 s. 171). För att en generalisering skall kunna göras måste man reprisera undersökningen på flera fall. När detta är genomfört kan man dra slutsatsen om att teorin håller i allmänhet (Esaiasson m.fl. 2004 s. 178). Det bör dock påpekas att empiriska studier har en specifik karaktär, vilket innebär att studierna aldrig kan bevisa ifall teorin är korrekt eller ej. Empiriska studier har som syfte att enbart pröva teorier gentemot insamlad data (Denk 2002 s. 19). Vi har i denna uppsats inte för avsikt att dra några generella slutsatser, för att göra detta måste faktorerna prövas på fler fall.

2.4 Val av fall

Valet av fall som skall studeras kan påverka analysen och därmed även slutsatserna (Denk 2002 s. 47). I en undersökning börjar man med att välja den undersökningspopulation man ska studera (Esaiasson m.fl. 2004 s. 174), i vårt fall Latinamerika. Ur den valda populationen väljer man vilka fall som studien skall fokusera på. För att bestämma vilka fall som skall undersökas kan man gå tillväga på tre olika sätt:

- Undersökning av samtliga fall
- Slumpmässigt urval, där en större mängd fall representeras.
- Strategiskt urval, där ett mindre antal fall undersöks (Esaiasson m.fl. 2004 s. 175).

I denna uppsats kommer vi att göra ett strategiskt urval då vi har för avsikt att bedriva en intensiv fokuserad studie av två fall. Även valet av undersökningspopulationen har varit strategiskt. En nackdel med strategiska val som bör poängteras är, att de inte är representativa för alla enheter i populationen, i vårt fall samtliga länder i tredje världen. Men detta kan vägas upp av fördelen av att resultaten kan generaliseras på så vis att de kan belysa faktorer som kan vara gällande för samtliga liknande fall (Esaiasson m.fl. 2004 s. 178).

2.5 Problem och begränsningar med komparativa analyser

När man bedriver komparativa studier måste man beakta ett antal problem och begränsningar, bland annat är det viktigt att skilja mellan logiskt samband och kausalitet. Den första av dessa innebär att två variabler kan samvariera utan att egentligen påverka varandra men när två variabler påverkar varandra benämns detta som ett kausalt samband (Denk 2002 s. 72f.). Vilken faktor i sambandet som är orsak respektive verkan kan vara svårt att avgöra. Ett annat problem är exogena faktorer; de faktorer ingår inte i själva analysen men påverkar den beroende variabeln på olika sätt. Vi reserverar oss för att det kan finnas exogena faktorer som påverkar resultaten i undersökningen. En lösning på detta problem skulle vara att inkludera alla förklaringsfaktorer, detta ser vi dock som en omöjlighet i denna undersökning.

2.6 Material

I denna uppsats har vi uteslutande använt oss av sekundärkällor. Primärkällor hade höjt kvaliteten på undersökningen, men då vi inte haft tillgång till sådana har det alternativet uteslutits. För att hitta information till uppsatsen har vi använt oss av böcker, artiklar, och information från Internet. Vi är medvetna om att sådan information kan var bristande men vi har endast använt oss av hemsidor som vi anser vara tillförlitliga; däribland Världsbanken. Vidare har vissa källor varit mycket färgade av författarens egna åsikter, när vi använt oss av dessa källor har det gjorts med försiktighet och vi har försökt att hålla oss till fakta och utesluta personliga åsikter.

Stora mängder material om Costa Rica har funnits att tillgå, dock har informationen om Nicaragua varit bristande, detta kanske är ett resultat av att forskarkåren hellre undersöker ett utland relativt sätt har lyckats få igång och bibehålla en utvecklingsprocess. Likaså har informationen kring kvinnornas ställning i de båda länderna varit bristande.

2.7 Disposition

I kapitel 3 kommer teorierna presenteras, dessa kommer ligga till grund för den statistiska komparativa studien. Syftet med denna är att visa hur de utvalda förklaringsfaktorerna påverkar utvecklingsnivån. Vidare skall vi utifrån den statistiska undersökningen sortera ut två länder, som förväntas vara lika när det gäller utveckling, men statistiska analysen pekar på motsatsen. Därefter börjar den intensiva fokuserade studien, där de valda länderna studeras på djupet med hänsyn till de möjliga förklaringsfaktorerna. Sedan jämförs Costa Rica och Nicaragua och vi försöker komma fram till vilka variabler som varit viktiga för ländernas skilda utvecklingsnivåer. Avslutningsvis kommer vi att presentera våra slutsatser, där vi besvarar frågeställningen för uppsatsen.

3. Teori

Utvecklingsprocessen är en mångfasetterad förändring, där samhället genomgår såväl politiska som sociala omstruktureringar (Todaro & Smith 2003 s. 110). För att ett land skall kunna få till stånd en god ekonomisk tillväxt måste vissa faktorer vara uppfyllda; för det första bör man skapa ett gott investeringsklimat, vilket erhålls genom stabila makroekonomiska förhållanden så som disciplinerad ekonomisk politik, samt en balanserad bytesbalans. Vidare behövs stabila institutioner i form av privat äganderätt och ett rättvist juridiskt system, även investeringar i humankapital medför positiva effekter för utvecklingen (Behram 2002 s. 1).

3.1 Ekonomisk tillväxt

BNP och BNI är de två vanligaste index som kan användas för att mäta länders utvecklingsnivå. BNI kan ses som ett bättre mått på levnadsstandard eftersom detta inkluderar inkomstströmmar till och från landet (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 19). Per capita-inkomst är positivt korrelerad med en mängd olika indikatorer för socioekonomiska prestationer, såsom medellivslängd, barnadödlighet samt läs- och skrivkunnigheten hos vuxna (Quah 2001 s. 4094), men utvecklingsnivån i ett land bör mätas på andra sätt än enbart i form av BNP (Frieden & Lake 2004 s. 384). Som stöd för att mäta utveckling i form av BNP finns de empiriska studier som visar att tillväxt ofta är till de fattigas fördel, detta även om inkomstfördelningen förblir skev. Man har kommit fram till att en tillväxttakt som övertiger 2% för det mesta gynnar fattiga (Frieden & Lake 2004 s. 385). BNP och BNI som måttstock för utveckling har utsatts för kritik eftersom det anses mäta symptomen, det vill säga en svag ekonomisk tillväxt, snarare än att fånga upp de problem som gör att u-ländernas utveckling är svag. BNI-begreppet har även kritiserats då inkomstnivån inte verkar ha någon större betydelse för den subjektiva bedömningen av den egna välfärden. Utöver nämnda problem finns det även svårigheter med mätningen av BNP och BNI, ett sådant problem är att en stor del av tjänsteproduktionen i u-länderna består av obetalt hushållsarbete och detta räknas inte med i något av måtten. Även de informella och svarta marknaderna utelämnas, detta medför att inkomstnivåerna i u-länderna oftast är högre än vad måtten uppvisar (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 20f).

3.2 Inkomstfördelning

Inkomstfördelningen i u-länderna har historiskt sett varit, och är än idag, ojämnare än i i-länderna (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 25). Detta kan delvis ha sin grund i att länder som styrs av militär eller utländska elitgrupper har ofta en skev inkomstfördelning. En annan anledning till detta är att en begynnande utveckling för med sig att nya sektorer med högre produktivitet och inkomster. En effekt av detta blir en allt mer ojämn inkomstfördelning då löneläget i den traditionella sektorn är oförändrat. Industrialiseringen medför även ökad urbanisering vilket ytterligare ökar inkomstskillnaderna på grund av den högre ojämlikheten i inkomstnivåerna som återfinns i städerna (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 82). Så småningom sjunker ojämlikheten åter, ojämnligheten i samhällen med mycket låga inkomster är dock låg (Quah 2001 s. 4099).

Man kan urskilja ett samband mellan inkomstfördelning och inkomstillväxt; olika inkomstfördelningar kan ge upphov till olika stora sparkvoter. (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 80f.). Flera modeller pekar på att ojämlikhet är en förutsättning för utveckling. Utvecklingen är beroende av investeringar som i sin tur är beroende av sparande, och detta kan endast åstadkommas då en liten del av befolkningen har makten över större delen av tillgångarna i landet (Frieden & Lake 2004 s. 384). Det som talar emot detta argument är att rika tenderar att göra improduktiva investeringar bland annat i form av konst (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 54)

För att mäta inkomstfördelningen kan man använda flera olika metoder, vanligast är dock Lorenzkurvan och Ginikoefficient, där Ginikoefficienten sammanfattar Lorenzkurvan genom en siffra mellan 0-1. Denna siffra motsvarar inkomstfördelningen i landet, ju lägre värde desto jämnare inkomstfördelning (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 25f.). Ett problem med Ginikoefficienten är att förändringar i inkomsten för den fattigaste delen av befolkningen i regel är små, vilket innebär att effekten på Ginikoefficienten också blir liten (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 27).

3.3 Human development index och Human poverty index

HDI mäter den nationella socioekonomiska utvecklingen, baserat på medellivslängd, utbildningsnivå, läs- och skrivkunnighet samt per capita-inkomst. HPI mäter den mänskliga utvecklingen. Variablerna som inkluderas i måttet är: andel av befolkningen som förväntas dö före 40 års ålder, analfabetism, andel av befolkningen som saknar tillgång till sjukvård och rent vatten samt andel underviktiga barn yngre än 5 år (Todaro & Smith 2003 s. 797f.). Som nämnts ovan är enbart ekonomisk tillväxt som mått på utveckling otillräcklig, även andra sociala faktorer bör vägas in, detta kommer i denna uppsats illustreras med hjälp av HDI och HPI.

3.4 Investeringar och sparande

Investeringar utgör enligt vissa modeller den kritiska faktorn för tillväxt (Quah 2001 s. 4095), i exempelvis Harrod-Domar-modellen understryks vikten av investeringar för att utveckling skall erhållas. För att tillväxten skall bli bestående krävs nyinvesteringar som förstärker kapitalstocken (Todaro & Smith 2003 s. 113). Ett annat exempel är teorin om behovet av balanserad tillväxt (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 41), det vill säga att investeringar sker i flera sektorer samtidigt (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 87), behövdes för att skapa bestående utveckling (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 41). Även om sparande i teorin leder till investeringar behöver dessa inte vara produktiva. Detta är speciell förekommande i länder med hög orolighet i form av politisk instabilitet och/eller hög inflation (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 191). Kausalsambandet mellan investeringar och tillväxt är oklart (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 196).

För att åstadkomma bestående tillväxt i ekonomin måste även investeringar göras i humankapital, främst genom investeringar i utbildning samt hälsa (Cheek 2001 s. 4175). Ökad utbildning behöver dock inte alltid medföra en minskad fattigdom och ojämnlighet. De flesta som erhåller högre utbildning tillhör redan den rikare delen av befolkningen, vilket spär på ojämnligheten i samhället (Blomqvist och Lundahl 1992 s. 174f.).

Hälsa- och näringsstandarden är i allmänhet mycket dålig i u-länderna (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 175). Fattigdomen påverkar hälsotillståndet bland annat genom en underutvecklad vattenförsörjning, sanitära förhållanden samt otillräckliga bostäder (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 177). Investeringar i hälsa kan ge externa effekter i form av ökad avkastning på andra investeringar så som utbildning (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 179).

3.5 Internationellt beroende

Teorin om internationellt beroende anser att u-länderna domineras av i-länderna (Todaro & Smith 2003 s. 123). Huvudtesen utgörs av att u-ländernas terms-of-trade¹¹ tenderar att försämrans med tiden, då priset på deras exportvaror i relation till importen minskar. Den internationella integreringen av världens ekonomier leder till att u-länderna per automatik fastnar i beroende (Blomqvist och Lundahl 1992 s. 47f.).

Dagens världsekonomi präglas av stora kapitalflöden över gränserna. U-länderna erhåller inkomstströmmar i form av bistånd, *Foreign Direct Investment*¹² och remitteringar¹³ (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 110). Större inflöde av FDI innebär även vissa negativa effekter, däribland en alltför kapitalintensiv teknologi vilket leder till en ökad import av kapitalvaror samtidigt som sysselsättningen inte ökar (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 101f.).

¹¹ Relationen mellan ett lands genomsnittliga exportpris och det genomsnittliga importpriset (Todaro & Smith 2003 s. 811)

¹² Definieras som tillgångar i ett land som ägs av externa aktörer (Bagchi-Sen 2001 s. 5731) Hädanefter FDI.

¹³ Gästarbetarens inkomst som skickas till hemlandet (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 115)

3.6 Handel

För att skydda den begynnande inhemska industrin från internationell konkurrens valde många u-länder att satsa på imports substitution (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 148). Strategin skulle även bidra till ett inflöde av teknologi, kunskap och utländsk valuta (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 101f.). Imports substitutionen kom att leda till en övervärderad valuta, samtidigt som importerade insatsvaror till industrin blir billigare hålls även växelkursen uppe. Om valutan inte devalveras, kan landet komma att få problem med övervärderad valuta som i sin tur leder till underskott i bytesbalansen (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 148). Denna strategi visade sig vara negativ då tullarna förblev höga och u-ländernas isolering blev ett problem (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 53). Ett antal länder, däribland de Asiatiska Tigrarna, valde en annan strategi, nämligen exportorienterad industrialisering. Denna strategi går ut på att specialisera sig på varor, avsedda för export, som man kan tillverka relativt billigt. Genom exportorienterad industrialisering tenderar sysselsättningen att öka och därmed erhålls en jämnare inkomstfördelning (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 53).

I u-länder kan man ofta urskilja en tendens till att exportera råvaror för att kunna importera industriellt framställda varor. Dock innebär en sådan strategi en viss risk, bland annat blir ekonomin mycket känslig för fluktuationer i exportintäkterna (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 134). Ytterligare ett problem med att koncentrera sin export på råvaror är att de relativa priserna på dessa är lägre i relation till förädlade varor (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 137).

3.7 Marknaden

Den moderna utvecklingsteorin baseras på neoklassisk ekonomisk teori där man bland annat betonar värdet av fri konkurrens och avregleringar på marknaderna, dessa medför att producenter och konsumenter möter riktiga prissignaler. (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 51). Underutveckling förklaras med att marknadsmekanismerna blivit försatta ur spel, exempelvis genom statliga interventioner. Detta leder till att prissignalerna är felaktiga. Utvecklingen kan vidare gynnas av fri konkurrens, privatiseringar och liberal handelspolitik (Todaro & Smith 2003 s. 128). Privatiseringens effekter är beroende av en fungerande lagstiftning, om en sådan inte finns får konsumenterna bära höga kostnader istället för att gynnas (Frieden & Lake 2004 s. 389). Konkurrens behövs för att investeringar skall allokeras effektivt. Den inhemska marknaden är ofta otillräcklig, därför är konkurrens på den internationella marknaden viktig. Konkurrensen i ekonomin garanteras inte av en liberal handel. Öppenhet kan även bidra till andra positiva effekter, bland annat kan man erhålla modern teknologi och kunskap och på så sätt minska kunskapsklyftan (Frieden & Lake 2004 s. 387).

3.8 Korruption

En av de viktigaste förklaringarna till dålig utveckling är korrupta regeringar (Jovanovic 2001 s. 4112). Korruption innebär att privata intressen prioriteras framför samhällets bästa. U-länderna tenderar att ofta ha högre korruptionsnivåer än i-länderna (Todaro & Smith 2003 s. 711). Fattigdom behöver dock inte per automatik leda till hög korruption (Todaro & Smith 2003 s. 713). Empiriska undersökningar pekar på att i-länder har bättre fungerande institutioner, vilket antas minska risken för korruption. Risken för korruption i fattigare länder är omdebatterad. Vissa påstår att länder som befinner sig i de mest intensiva utvecklingsfaserna är mindre korrumperade (Mauro 1995 s. 687). Dock menar Huntington att det omvända förhållandet är mer sannolikt (Huntington 1996 s. 59). Korruptionens effekter på den ekonomiska utvecklingen är även den omdebatterad. Det finns forskare, däribland Huntington, som påstår att korruption kan vara positiv för tillväxten (Mauro 1995 s. 681) Andra forskare menar dock att korruption enbart har negativa effekter (Mauro 1995 s. 682). Studier visar att korruption har hämmande effekter på investeringsnivån och företagsklimatet, vilka i sin tur påverkar utvecklingen (Mauro 1995 s. 681).

Korruptionen är ett tecken på att de statliga institutionerna är svaga, dock kan korruption ibland leda till att de mutade statsanställda arbetar effektivare (Mauro 1995 s. 681). I länder med trög byråkrati ökar risken för korruption. Korruptionen kan ha den effekten att den förstärker byråkratins tröghet, men den kan även påskynda byråkratiska processer. (Mauro 1995 s. 685).

Utveckling kan skapa nya möjligheter att uppnå makt och erhålla förmögenhet och nya grupper skapas i samhället och mutor kan användas av dessa för att öppna tidigare stängda dörrar. Med ökad utveckling ökar även statens inblandning i samhället, allt fler områden regleras. De som på grund av regleringarna förlorar tidigare maktställningar kan ersättas på olika sätt, även olagliga (Huntington 1996 s. 61).

Det finns ett positivt samband mellan benägenheten för korruption och våld i samhället (Huntington 1996 s. 63). När topprepresentanter för samhället är de mest korrupta, påverkas utvecklingen negativt; ojämlikheten tenderar att öka, så gör också den politiska instabiliteten och våldet (Huntington 1996 s. 67). När korruptionen är mest frekvent bland politiker med lägre maktbefogenheter, kan korruptionen vara positiv för samhällsutvecklingen genom att stabiliteten inom det politiska systemet ökar (Huntington 1996 s. 68). Korruption kan försvaga statens roll. Detta kan påverka utvecklingen både positivt och negativt, den politiska utvecklingen påverkas negativt genom att statens försvagas, samtidigt som korruption kan leda till maktskifte, vilket kan vara såväl positivt som negativt (Huntington 1996 s. 69).). Korruption kan användas istället för att genomföra nödvändiga reformer i samhället, och både korruption och reformer kan dämpa risken för revolution. Med andra ord minskar korruption kraven på politiska förändringar (Huntington 1996 s. 64).

3.9 Statens roll

Vilken roll staten ska spela i utvecklingsprocessen är omdiskuterad. (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 55f.). Osäkra regler vad gäller äganderätter påverkar investeringsnivån, både inhemska och utländska (Mauro 1995 s. 681). Kraftigt planerade ekonomier och statliga interventioner har bevisats vara negativa för tillväxten. För att ett bra investeringsklimat skall utvecklas krävs en stabil politisk miljö och en konkurrensinriktad och öppen offentlig sektor. Finansiell och monetär disciplin, samt en välskött växelkurs bidrar till att öka trovärdigheten för en ekonomi och därmed ökar potentiella investeringar. Trovärdigheten för en ekonomi stärks ytterligare av ett transparent och effektivt juridiskt system (Frieden & Lake, 2004 s. 386).

Effekten av olika politiska reformer avgörs också av hur de implementeras (Frieden & Lake 2004 s. 389).

3.10 Demografi

Befolkningstillväxten påverkar naturligtvis befolkningens struktur, som i sin tur påverkar förutsättningarna för utveckling. En snabbt ökande befolkning innebär en stor andel barn som leder till att de som försörjer blir färre i relation till de försörjda. Konsumtionen ökar på sparandets bekostnad och investeringsbehovet i samhällsservice ökar (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 63f.). Kausalsambandet mellan befolkningsökning och utveckling är oklart. (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 69).

3.11 Jordbruk

Under den tidiga utvecklingsfasen svarar jordbruket för majoriteten av den totala produktionen och sysselsättningen i landet. Utvecklingen medför att sektorn minskar samtidigt som industri och tjänstesektorn växer. Trots denna utveckling bor majoriteten av befolkningen i u-länderna på landsbygden (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 116). I länder som saknar mineraltillgångar är jordbruket en viktig bidragande faktor till inflödet av utländsk valuta (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 118). Jordbruket är även viktigt för kapitalbildningen i de begynnande faserna av utvecklingen. Sektorn kan även ge länkeffekter i form av förädlingsindustrier relaterade till jordbruket (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 119). Jordägandet i u-länder är ofta mycket ojämnt fördelat, vilket kan leda till ett ineffektivt användande av jorden (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 123). Det skeva jordägandet bidrar även till stora inkomstskillnader (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 126).

3.12 Kvinnors roll

När kvinnan i en familj tjänar egna pengar, tenderar hon att satsa en stor del av sin lön på barnens utbildning och hälsa. Även matinköpen förändras på så sätt att mer pengar läggs på mat, även detta leder till förbättringar, bland annat genom bättre näringsintag (Todaro & Smith 2003 s. 230 ff.)

När kvinnors ställning i samhället och familjen stärks, leder detta till bättre utbildning, hälsa samt ekonomisk status för kvinnorna, vilket i sin tur kan leda till att födelsetalen sjunker (Todaro & Smith 2003 s. 286f.)

4. Statistisk analys

4.1 Operationaliseringar

Utifrån teorikapitlet har vi gjort följande operationaliseringar. Motiveringarna kan ses som tunna men vi tycker att teorikapitlet ger tillräckliga motiveringar till varför dessa faktorer bör undersökas.

4.1.1 De beroende variablerna

När vi valde ut de beroende variablerna hade vi den allmänt accepterade definitionen på utveckling; ”tillväxt i bruttonationalprodukt och bruttonationalinkomst per capita över en längre tid, samtidigt som inkomstfördelningen inte blir snedare och antalet ‘absolut fattiga’ inte ökar” (Blomqvist & Lundahl 1992 s. 23), som grund.

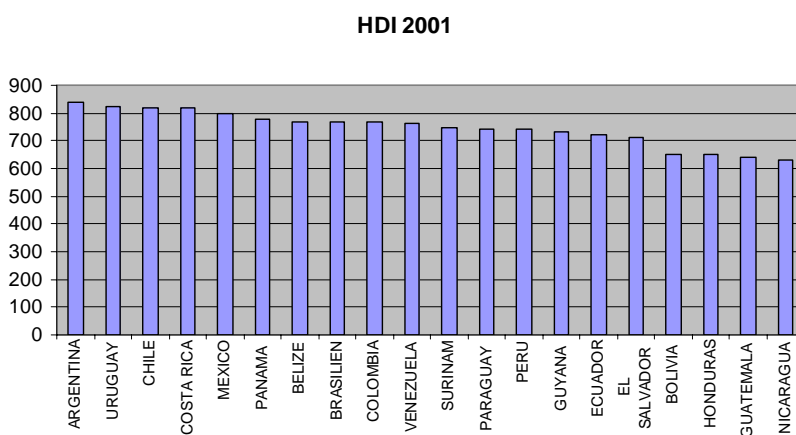
Vi anser att HDI samt HPI är relativt goda mått på utveckling. HDI inkluderar ekonomisk tillväxt och andra indikatorer som anses vara tecken på utveckling. HPI mäter fattigdomen och vi anser att det finns ingenting som är viktigare vad gäller utvecklingsproblemet än att fattigdomen utrotas. Både dessa mått innehåller mått på hälsan vilket gör att vi uteslutit hälsoindikatorer bland de oberoende variablerna. Ginikoefficienten är enligt oss ytterligare ett tecken på utveckling. Enligt teorierna skall inkomstfördelningen utjämnas vid tillräckligt höga utvecklingsnivåer. Men en jämn inkomstfördelning kan inte vara likställt med hög utvecklingsnivå, då även riktigt fattiga länder också har en relativt jämn inkomstfördelning. BNP-tillväxten valdes ut eftersom ekonomisk tillväxten ses som en nödvändighet för att andra faktorer som i sin tur kan leda till ytterligare tillväxt och utveckling. Vi ville även inkludera detta mått eftersom det visar hur ett lands tillväxt utvecklats över tiden. BNI per capita har inkluderats i analysen eftersom BNI anses vara ett bättre mått på levnadsstandarden än BNP. Samtidigt bör man beakta tillväxten per capita eftersom den tar hänsyn till befolkningsökningar, vilka tenderar att vara kraftiga i u-länderna.

4.1.2 De oberoende variablerna

Investeringar i humankapital anses som mycket viktiga för utveckling och vi har valt att låta dessa investeringar representeras av utbildning. Variablerna som mäter jordbrukets betydelse har

inkluderats på grund av att u-länder ofta har en stor jordbrukssektor som man tillförlitar sig på. Ofta leder en mer differentierad produktion till högre utveckling. Som mått på landets öppenhet har vi valt import- och exportandel av BNP. En stor handel tror vi kan spegla en ekonomi som har en liberal handelspolitik även om vi är medvetna om att så inte per automatik behöver vara fallet. FDI och bistånd används som mått på kapitalinflödet och vi ser de även som mått landets beroende av det internationella systemet. Korruptionsindex har vi naturligtvis använt för att undersöka sambandet mellan utveckling och korruption. Variabeln med konflikter betecknar landets stabilitet vilket vi tror har stor betydelse för ett antal variabler, däribland investeringar och sparande, som i sin tur antas påverka utvecklingen. Slutligen har vi GEM som mäter kvinnors roll i samhället, denna har vi inkluderat för att se om kvinnors aktivitet i samhället påverkar utvecklingen.

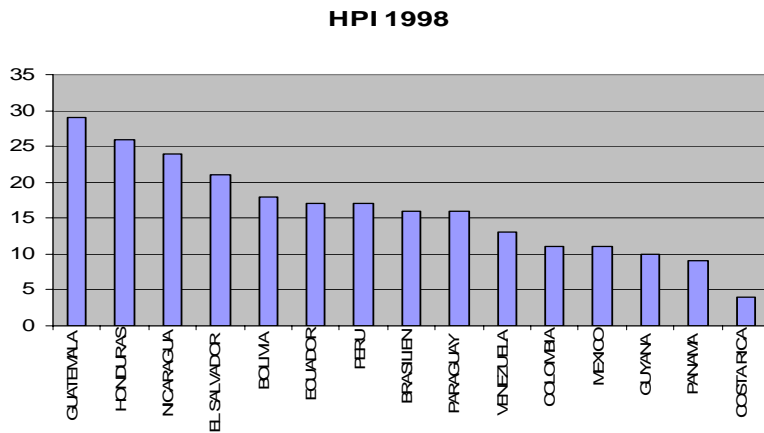
4.2 Resultat av den statistiska analysen

Figur 4.1: Human Development Index 2001

Källa: Databasen Länder03

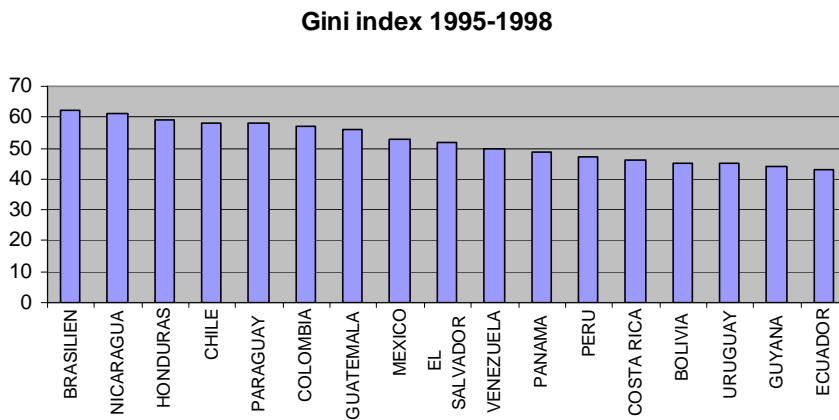
Argentina har högsta värdet för HDI för 2001 tätt följt av Uruguay, Costa Rica, medan Chile, Nicaragua, Guatemala samt Bolivia uppvisar de lägsta värdena.

Figur 4.2: Human Poverty Index 1998

Källa: Databasen Länder03

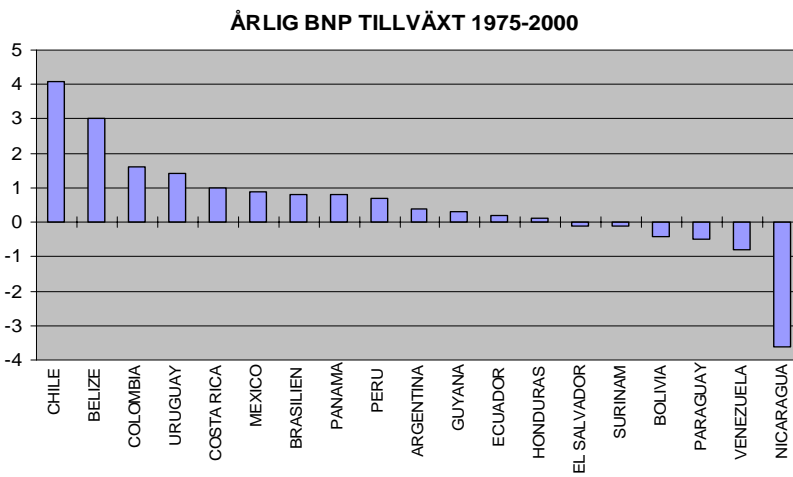
Costa Rica har det absolut lägsta värdet för HPI från 1998, medan Guatemala har det högsta, därefter kommer Nicaragua som har det näst högsta värdet.

Figur 4.3: Gini index 1995-1998

Källa: Databasen Länder03

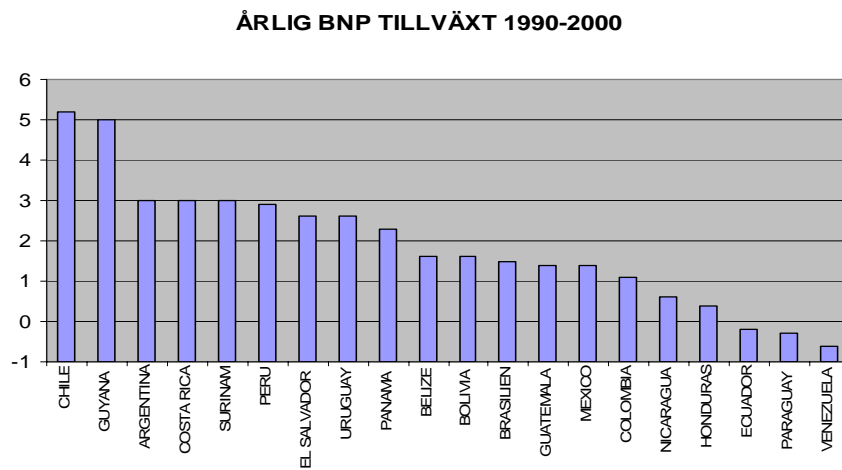
Costa Rica har ett av de lägsta värdena för Gini index, tillsammans med Ecuador och Guyana medan Brasilien och Nicaragua har höga värden.

Figur 4.4 Genomsnittlig BNP-tillväxt 1975-2000

Källa: Databasen Länder03

Under perioden 1975-2000 har Nicaragua den absolut sämsta BNP-tillväxten, följt av Venezuela och Peru. Bäst tillväxt under denna period hade Chile, Belize, Colombia och Uruguay haft, tätt följt av Costa Rica.

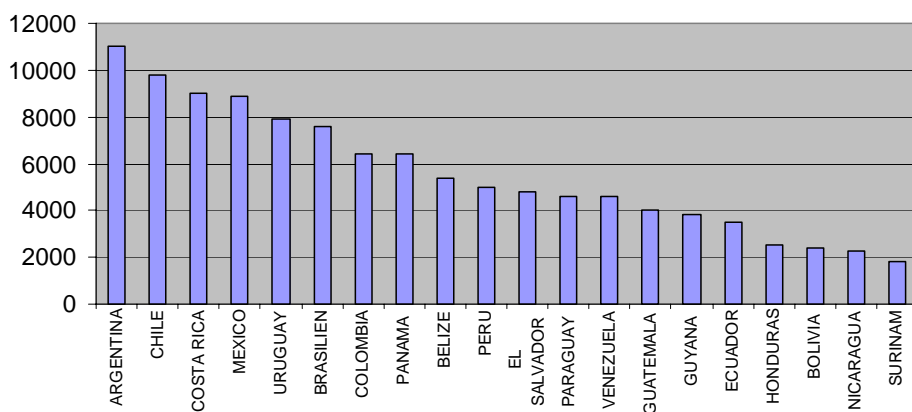

Figur 4.5: Genomsnittlig BNP-tillväxt 1990-2000

Källa: Databasen Länder03

Chile och Guyana har de högsta värdena för årlig BNP-tillväxt, dessa två länder följs av Costa Rica, Argentina och Surinam. Sämst tillväxt har Venezuela haft, följt av Paraguay och Ecuador, dessa tre länder har under perioden uppvisat negativ BNP tillväxt. Honduras och Nicaragua har haft lägst positiv BNP-tillväxt under perioden 1990-2000.

BNI per capita 2003

Figur 4.6: BNI per capita 2003

Källa: Databasen Länder03

Argentina uppvisar bäst resultat, följt av Chile, Costa Rica och Mexico. Sämst resultat uppvisar Surinam, Bolivia och Nicaragua.

4.2.1 Korrelationsmatris

	Genomsnittlig årlig BNP-tillväxt 1975-2000	BNI per Capita 2003	GINI index 1995-1998	HDI 2001	HPI 1998
GEM 1997 ¹⁴	,114	,187	-,359	,092	-,276
Utbildning motsvarande grundskola 1995	,114	,165	-,159	,321	-,775**
Jordbruksproduktion i % av BNP 1998	-,353	-,619**	,208	-,630**	,366
% av arbetskraften inom jordbruk 1990	-,159	-,518*	,122	-,737**	,663**
Export och importandel av BNP 2001	,084	-,404	-,247	-,129	-,233
FDI i % av BNP 1998	-,214	-,278	-,242	-,191	-,285
Korruption	,697**	,638**	,027	,579*	-,504
Bistånd	-,652**	-,537*	,203	-,578**	,340
Konfliktindex	-,473	-,160	,257	-,398	,563

** . Korrelationen är Signifikant på 0.01 nivån (2-sidig)

* . Korrelationen är signifikant på 0.05 nivån (2-sidig)

Figur 4.7: Korrelationsmatris

Källa: Databasen Länder03

GEM-indexet har ett positivt samband med den genomsnittliga BNP-tillväxten, GNI och HDI, samt ett negativt samband med Gini-index, vilket innebär att ju högre GEM desto jämnare inkomst fördelning, GEM och HPI är negativt korrelerade och detta kan tolkas som att ju högre värde på indexet för GEM, desto lägre HPI, det vill säga landet är mindre fattigt. Ju starkare

¹⁴ För förklaringar till variablerna se appendix

position kvinnor har, desto mer utvecklat är samhället. En generell tolkning av sambanden mellan GEM och samtliga beroende variabler är att en förstärkning av kvinnors position i samhället är positivt för utvecklingen.

Utbildning har ett positivt samband med genomsnittlig BNP-tillväxt samt GNI, samma samband gäller mellan utbildning och HDI. Sambandet mellan utbildning och HPI är negativt. Även sambandet mellan utbildning och Gini-index är negativt, med andra ord minskar utbildning de stora inkomstklyftorna. Störst effekt har utbildning på HPI, vilket kan förklaras med att utbildning ingår i HPI.

Genom att tolka korrelationsmatrisen ser vi att om genomsnittlig BNP till stor del består av jordbruk så sjunker den ekonomiska tillväxten i form av BNP och GNI, det vill säga sambanden är negativa. En stor jordbrukssektor höjer även skillnaderna i inkomstfördelning och sänker HDI, samtidigt som HPI ökar. Samtliga samband tyder på att en stor jordbrukssektor har negativ påverkan på både på ekonomisk- och socialutveckling. Exakt samma förhållande gäller då en stor del av arbetskraften arbetar inom jordbrukssektorn. De negativa effekterna är dock större både när det gäller HDI och i synnerhet HPI.

Om en stor andel av BNP som utgörs av export och importandel kan det innebära att landet är öppet när det gäller handel med omvärlden. Mycket handel med omvärlden har positiva effekter på samtliga variabler, förutom GNI, där värdet sjunker med stigande handel.

FDI har negativ effekt på BNP, GNI samt HDI. Dock sjunker inkomstskillnaderna sjunker med högre värden på FDI, även HPI sjunker. Detta medför att FDI både har positiva samt negativa effekter på utvecklingen.

Vid låga korruptionsnivåer stiger både BNP och GNI, även effekten på HDI samt HPI är positiv. Dock leder låga korruptionsnivåer till stigande inkomstskillnader.

Bistånd har negativ effekt på samtliga variabler, vilket innebär att öknings i bistånd enbart är negativa för utveckling. Effekterna är ökad konfliktbenägenhet är precis samma som för bistånd.

Störst positiv effekt på den genomsnittliga BNP-tillväxten under perioden 1975-2000 hade utbildning och förstärkande av kvinnors position i samhället. Korruption påverkade variabeln mest negativt. Förstärkande av kvinnors position i samhället hade även störst positiv effekt på GNI och Gini-indexet medan korruption påverkade GNI, och åter igen Gini-indexet mest negativt. Utbildning hade största positiva inverkan på HDI samt HPI medan HDI och HPI försämrades som mest då en stor del av arbetskraften var sysselsatta inom jordbruket.

Analysen av den statistiska undersökningen visar att förstärkandet av kvinnors position i samhället och utbildning påverkar utveckling mest positivt, medan korruption och en stor jordbrukssektor är negativa för utveckling. Vi vill dock påpeka att även om samband finns är de ofta svaga vilket kan betyda att utveckling inte är beroende av enbart en faktor.

5. Intensiv fokuserad studie

5.1 Costa Rica

Costa Rica har varit en demokrati utan avbrott sedan 1948, vilket är unikt för Latinamerika. Landet har ett väl utvecklat välfärdssystem, vilket också kan klassas som unikt i regionen (Clark 2001 s. 2). Trots positiv utveckling räknas ändå Costa Rica som ett u-land. 25 % av befolkningen utgörs av fattiga (www.ne.se).

5.1.1 Historia

Anledningarna till varför Costa Rica blev ett demokratiskt land och vilken roll det historiska arvet spelar har länge diskuterats. Den modifierade versionen som är vanlig idag fokuserar mindre på Costas Ricas jämlikhet på landsbygden och mer på att sammankoppla landets kultur av politisk tolerans med de sociala relationerna som utvecklades runt kaffeodlingarna (Clark 2001, s. 17f). Kaffe- och bananexporten tog fart under 1800-talet och blev snabbt de dominerande handelsvarorna (Blomström & Lundahl 1989 s. 11f.). Historiskt sett har kaffeodlingarna i landet bidragit till att samhällsklasserna närmat sig varandra, och blivit beroende av varandra. De rikare investerade pengarna, medelklassen ägde kaffeodlingarna som ofta var medelstora och de fattiga kom att arbeta där. (Clark 2001, s. 17f). Beroendeförhållandet ledde med tiden till större politiskt deltagande bland folket och en nationell ideologi som värdesatte jämlikhet och konsensustänkande skapades (Clark 2001, s. 18). Politiken i landet präglades av liberalism, och exportintäkterna användes bland annat till att upprätthålla det juridiska systemet (Blomström & Lundahl 1989 s. 12). 1886 genomgick landet en reformering som syftade till att höja standarden och tillgängligheten på grundläggande utbildning. Denna reform visade sig vara lyckad och läs- och skrivkunnigheten steg mycket kraftigt i landet (Clark 2001 s. 33).

5.1.2 1948 och dess effekter

1948 bröts stabiliteten landet i och med inbördeskriget som skulle komma att få starka effekter på den ekonomiska och politiska utvecklingen (Wilson 1998 s. 41). Konstitutionen från 1949 lade grunden till utformningen av landets moderna politiska institutioner. Genom konstitutionen

inskränktes presidentmakten till att bli den svagaste verkställande makten i regionen (Clark 2001 s. 23). Ungefär samtidigt förstatligades bankerna i landet och en 10% förmögenhetsskatt infördes. Båda dessa politiska åtgärder var riktade mot den ekonomiska eliten, vilket ledde till att staten ökade sin makt över landets ekonomi. Ett unikt beslut var avskaffandet av militären (Wilson 1998 s. 43). Även kvinnlig rösträtt genomfördes (Blomström & Lundahl 1989 s.12). Politiken kom att präglas av ett tvåpartisystem, där det ena partiet är National Liberation Party¹⁵, och det andra partiet utgörs av en konservativ koalition mot PLN (Clark 2001 s. 24) PLN kom att dominera politiken fram till 1990-talet (Clark 2001 s. 25).

5.1.3 Tre decennier av tillväxt

Mellan 1950 och 1970 präglades Costa Ricas ekonomi av tillväxt och stabilitet. Mellan 1951-1979 var den årliga BNP-tillväxten 6.1%. Även de sociala effekterna av den ekonomiska tillväxten var många och positiva. Andelen av befolkningen som levde i fattigdom sjönk från 50% 1961 till 20-25% under mitten av 70-talet, under samma period sjönk Gini-koefficienten från 0.52 till 0.44 (Clark 2001 s. 40).

I slutet av 50-talet sjönk det internationella priset på kaffe och bananer drastiskt. För att kunna bibehålla betalningsbalansen började man substituera importerade varor mot inhemska (Clark 2001 s. 37). I och med medlemskapet i Central American Common Market¹⁶ början i 1960-talet fick industrialiseringen ett uppsving, dock uppmuntrades produktionen av konsumtionsvaror framför investeringsvaror (Blomström & Lundahl 1989 s. 14).

5.1.4 Krisåren

I slutet av 1970-talet sjönk kaffepriset drastiskt och priset på banan stagnerade, samtidigt som oljepriset i världen chockhöjdes. Detta fick som effekten att betalningsbalansen försämrades och att inflation steg (Clark 2001 s. 45). Under 1980-talet fortsatte de ekonomiska problemen hopa och till slut var krisen med den enorma utlandsskulden ett faktum (Blomström & Lundahl 1989 s. 15). Med valutans devalvering kom den ekonomiska situationen att förändras och de följande två åren, 1981-1982 kom att bli de svåraste för landet (Palmer & Molina, 2004 s. 212). Under krisåren på 1980-talet erhöll Costa Rica stora summor bistånd, framför allt från USA, (Clark 2001 s. 2), dock var biståndet geopolitiskt motiverat, genom att Costa Rica skulle bistå USA med hjälp i kampen mot Sandinistas i Nicaragua. På så sätt blev landet indraget i oroligheterna i regionen (Clark 2001 s. 3). Världsbanken blev övertygad om att de Latinamerikanska länderna borde minska involveringen i den ekonomiska utvecklingen och började erbjuda lån till länder som lovade genomföra strukturella anpassningar i form av minskad statlig involvering i

¹⁵ Hädanefter PLN

¹⁶ Tullunion vars främsta målsättning var att ta bort importtullarna bland medlemsländerna (Clark 2001 s. 37), hädanefter CACM

ekonomin. Costa Rica var ett av de länder som fick låna pengar (Clark 2001 s. 42f.). Bistånden som flödade in till landet förde med sig krav på reformer. Internationella Valutafonden¹⁷ började hjälpa landets regering med ta fram makroekonomiska mål, samtidigt som Världsbanken började planera hur protektionismen kunde elimineras, medan USA koncentrerade sig på att genomföra privatiseringar (Clark 2001, s. 49). Flera viktiga reformer genomfördes. Bland annat privatiserades av CODESA, som var ett statligt holdingbolag, satsningar gjordes på icke-traditionell exportindustri, och bankmonopolet avskaffades (Clark 2001 s. 51). Vidare liberaliserades handeln genom att tullar sänktes och frihandelsavtal förhandlades fram www.imf.org/external/np/speeches/2004/071204.htm

5.1.5 1990-talet

Under 1990-talet sjönk det ekonomiska biståndet drastiskt (Clark 2001 s. 69). I början av 90-talet var statens offentliga utgifter fortfarande höga, och exceptionellt höga var de inom tre områden; pensioner, högre utbildning samt räntor på statskulden. 1996 utgjorde kostnaderna för ovanstående utgiftsposter samt de offentligt anställdas löner 72% av de offentliga utgifterna. Detta var i längden en ohållbar situation och bidrog till flera reformer, bland annat minskning av antalet offentligt anställda, nedskärning av statens utgifter för pensioner och privatiseringar av statligt ägda företag (Clark 2001 s. 71). Costa Rica har inte haft bråttom när det gäller privatiseringar av statligt ägda företag, försäkringsmarknader eller uppdelning av den offentliga servicen. Istället har landet valt att sakta avskaffa monopolet på flera områden, till exempel energi, telekommunikation, försäkringar, och pensioner. Samtliga av dessa reformer har mötts av motstånd av allmänheten och de politiska institutionerna har försenat och försvårat arbetet (Clark 2001 s. 101).

5.1.6. Den sociala utvecklingen

Costa Ricas socialförsäkrings fond bildades 1941, och 1943 lanserades sjuk- och mödravård, en sjukförsäkring och pension (Clark 2001 s. 32). Costa Ricas sociala välfärdssystem är unik för området och täcker nästan hela befolkningen när det sjukvård. Costa Rica har också utvecklat ett nätverk för olika fattigdomsbekämpningsprogram, detta långt före de andra länderna i regionen. Dessa nätverk kan hjälpa alla i befolkningen som är i behov av det, till och med de som bor på de mest otillgängliga platser (Palmer & Molina 2004 s. 327). Costa Rica har lagt stora resurser på att förstärka utbildningsväsendet och då speciellt på landsbygden (Clark 2001 s. 33). Arbetskraften i landet är relativt sett välutbildad och kunnig. Rättssystemet är starkt och korruptionen är låg (www.imf.org/external/np/speeches/2004/071204.htm). Under de senaste 20 åren har fattigdomen i landet sjunkit från att omfatta 40 % av befolkningen till att omfatta 20%, även den extrema

¹⁷ Hädanefter IMF

fattigdomen har halverats jämfört med 1990 (www.imf.org/external/np/speeches/2004/071204.htm).

Ett av Costa Ricas största problem har varit, och är den höga befolkningsstillväxten (Palmer & Molina 2004 s. 327).

Kvinnans ställning har förbättras i Costa Rica under de senaste 50 åren, landet har en relativt stark jämlikhetslagstiftning. Kvinnors roll inom politiken är framträdande (Blomström & Lundahl 1989 s. 9). Expansionen av den offentliga sektorn bidrog till att kvinnor började förvärvsarbete och dominerar nu de offentliga låglönejobben (Clark 2001 s. 34). De kvinnliga studenterna utgör hälften av landets studentkår (Palmer&Molina2004s.326).

5.2 Nicaragua

Nicaragua är ett land med stor ekonomisk potential; jorden är rik och varierad och klimatet gör att det är möjligt att producera en mängd grödor. Därutöver gränsar landet till såväl Stilla Havet som Atlanten vilket dels innebär tillgång till mat och mineraler och dels förbättras möjligheterna till handel på världsmarknaderna (Walker 2003 s. 78). Trots dessa förutsättningar är Nicaragua ett av världens fattigaste länder (www.answers.com) och har den mest sårbara ekonomin i Centralamerika mycket på grund av sitt kraftiga biståndsberoende (www.worldbank.org).

5.2.1 Historia

Sedan kolonialtiden har Nicaragua präglats av politisk instabilitet, inbördeskrig, fattigdom, utländska interventioner samt naturkatastrofer. Nicaragua blev under 1800-talet en så kallad bananrepublik, då landet blev beroende av en enda vara, nämligen kaffe (Walker 2003 s. 83). Ekonomin blev därigenom mycket känslig för fluktuationer i världsmarknadspriset för kaffe (Walker 2003 s. 83). Landet har fortfarande en export som är stark koncentrerad till ett fåtal jordbruksprodukter (Walker 2003 s. 98), främst exporteras kaffe, skaldjur, nötkött samt socker, dessa varor utgör mellan 50% och 60% av den totala exporten (www.worldbank.org).

USA:s inflytande över landet började redan i slutet av 1800-talet (Merrill 1994 s. 12) och blev i slutet av första världskriget så pass stort att landet kunde betraktas som ett amerikanskt protektorat (Merrill 1994 s.21).

1936 blev Somoza Garcia president i Nicaragua och hans familj skulle komma att behålla makten fram till slutet av 1970-talet (Merrill 1994 s. 25). Under 1940- och 50-talen gick det mycket bra för den nicaraguanska ekonomin, men det mesta av överskottet gick rakt ner i fickorna på Somoza och hans familj (Merrill 1994 s. 26). När den yngste sonen sedan ärver makten 1967, skapar han en mycket korrupt och förtryckande regim, den hotade till slut att förstöra hela Nicaraguas samhälle och ekonomi. I december 1972 drabbades Nicaragua av en jordbävning, som bland annat förstörde Managua. Pengar som skulle användas till katastrofhjälp strömmade in i landet men dessa lade presidenten beslag på. Detta var droppen för större delen av befolkningen och oppositionen växte sig allt starkare (Merrill 1994 s. 30). Oppositionen leddes av *Frente Sandinista de Liberacion Nacional*¹⁸ som till slut tog till vapen för att stöta presidenten vilket man också lyckades med (Merrill 1994 s. 31). Makten togs över av en junta men efter en tids instabilitet i denna valdes ledare och tillika FSLN-representanten Daniel Ortega till president 1984.

¹⁸ Hädanefter FSLN

5.2.2 FSLN

När FSLN kom till makten inleddes en socialistiskt inriktad politik, där stora jordägor förstatligades och ambitiösa sociala utvecklingsprogram infördes (Walker 2003 s. 119 *passim*). USA hyste stor oro för att Nicaragua skulle bli ”ett nytt Kuba” och startade därför en kampanj med syfte att isolera Nicaragua och därigenom störta FSLN. 1981 började Reaganadministrationen stödja den grupp som kallades Contras, som genom våld försökte få bort FSLN från makten (Merrill 1994 s. 42). Kampen mellan FSLN och Contras intensifierades och blev ett inbördeskrig. De sociala utvecklingsprogrammen som påbörjats drabbades av nedskärningar då regeringen behövde använda allt mer resurser i kampen. Den ekonomiska situationen försämrades och produktionen inom såväl jordbruk som industri sjönk (Merrill 1994 s. 43). Situationen förvärrades ytterligare genom att USA 1985 införde ett totalt handelsembargo mot landet. 1987 upphörde USA med sitt stöd till Contras, vilket ledde till att fred skapades (Merrill 1994 s. 47).

Nicaraguas ekonomi förstördes under inbördeskriget, förutom handelsembargot negativa effekter, förstördes också stora delar av landets infrastruktur (www.answers.com).

1989 förlorade FSLN makten till förmån för en koalition av oppositionspartier, under ledning av Violeta Barrios de Chamorro (Merrill 1994 s. 49)

5.2.3 1990- och 2000-talet

Chamorros administration förde en politik som var starkt influerad av neo-liberalismen. Statliga företag privatiserades, offentliga sektorn utsattes för nedskärningar och den socialistiska blandekonomin övergavs till förmån för en marknadsekonomi (Walker 2003 s. 58f.). Landets kvinnor hade under FSLN:s tid vid makten fått utökade rättigheter men dessa eliminerades vid maktskiftet (Walker 2003 s. 115). Landet har, som nämnts, ovan haft korrupta politiker. Senast på 1990-talet anklagades president Aleman och hans administration för korruption (Walker 2003 s.132). Den efterföljande presidenten Bolaños påbörjade 2003 en anti-korruptionskampanj (www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1850.htm#econ).

5.2.4 Ekonomiska och politiska indikatorer

Landet har sedan 1980-talet åtnjutit fred och skapat en relativt stabil marknadsekonomi. Sedan 1990-talet har landet inflation minskat från 33% till 8% och utlandsskulden har halverats (www.answers.com) mycket tack vare bistånd och nedskärningar på nedskrivningar av utlandsskulden (www.worldbank.org). Nicaragua lider också av stora handels- och budgetunderskott vilket gör landet starkt beroende av bistånd (www.answers.com). Inflödet av FDI är begränsat men ökar, dock långsamt och avsaknaden av långsiktigt sparande minskar möjligheterna för privata investeringar (www.imf.org). Ett stort problem för Nicaragua är

jordägandet, som är mycket ojämnt fördelat och tros ha påverkat instabiliteten i landet (www.ne.se).

De ekonomiska och sociala framsteg som gjordes under 1990-talet hämmades 1998 då orkanen Mitch förstörde delar av landet, men den ekonomiska tillväxten ökade snart igen delvis på grund av de restaureringskostnader som uppstod. 2001 försämrades åter landets ekonomiska situation mycket till följd av kaffekrisen samt en kris inom banksektorn (www.worldbank.org).

Nicaraguas ekonomi kännetecknas som en av de mest jordbruksintensiva i Latinamerika, jordbrukssektorn står för 20% av BNP och den sysselsätter 43% av arbetskraften. (www.worldbank.org). Men andra sektorer som byggsektorn och fiskeindustrin expanderar allt mer (www.answers.com). Den nicaraguanska ekonomin är lika öppen som de andra ekonomierna i regionen, men landet har stora problem med budgetunderskottet som uppgår till 20% av BNP, vilket ska jämföras med 4% som är genomsnittet för de andra länderna i Centralamerika (www.worldbank.org).

I Nicaragua råder osäkerhet vad gäller äganderätt och det juridiska systemet har stora brister (www.imf.org)

5.2.5 Sociala förhållanden

Nedskärningarna som gjordes i den offentliga sektorn under 1990-talet, drabbade främst utbildnings och hälsovårdssektorn (Walker 2003 s. 99). Dock visar olika indikatorer på dessa områden förbättringar. Andelen barn som tar del av primärutbildning har mellan åren 2001 och 2002 ökat från 81,1% till 84,7%, detta kan delvis förklaras med utbyggnaden av fler klassrum (www.imf.org). Det bör noteras att utbildningskvaliteten i Nicaragua anses vara mycket låg (www.worldbank.org). Inom hälsosektorn har den tidigare akuta bristen på medicin eliminerats. Dödfrekvensen i barnsäng har under samma period minskat med 12,2% och dödstalen för barn under 5 år har minskat med 20%. Likaså har spädbarnsdödligheten minskat från 40 till 31 per tusen levande födda (www.imf.org). Den naturliga befolkningstillväxten i Nicaragua uppgår till 2,7% per år och medianåldern i befolkningen är 15 år (www.worldbank.org).

Fattigdomen i Nicaragua är mycket utbredd; 46% av befolkningen räknas som fattiga och 15% lever i extrem fattigdom. Förekomsten av fattigdom är dubbelt så stor på landsbygden än i städerna (www.worldbank.org). Den största andelen av den fattiga befolkningen utgörs av kvinnor (www.answers.com).

6. Analys

6.1 Investeringar

Eftersom länderna skiljer sig åt när det gäller sparande och investeringsnivåer kan man anta att dessa faktorer har betydelse för utvecklingen. Costa Rica har investerat i den industriella sektorn, detta kan ge stöd till tesen om att en balanserad tillväxt är positiv. Landet har även investerat stora summor i humankapital vilket haft positiva effekter både när det gäller den ekonomiska tillväxten och inkomstfördelningen i landet. Hälsa och utbildning avspeglas i HPI och HDI, även där har Costa Rica avsevärt bättre värden än Nicaragua. Alla tecken tyder på att skolreformen från 1886 haft positiva effekter på landets utveckling. I Nicaragua är situationen den omvända, tidigare försök att införa sociala reformer har avbrutits på grund av politisk instabilitet och maktskiften. Landets stora budgetunderskott har bidragit till att den offentliga sektorns budget har minskat. Investeringar inom landets infrastruktur har varit små, detta har resulterat i att den är bristande, vilket antagligen haft negativa återverkningar på ekonomin. Landet har präglats av krig och oroligheter under hela sin historia, detta har bidragit till att stora delar av landets investeringsresurser har gått till armén istället för att kunna investeras produktivt i landet. Armén i Costa Rica lades ner efter inbördeskriget 1948 och landet har sedan dess präglats av fred och politisk stabilitet, detta har bland annat medfört att Costa Rica haft ekonomiska möjligheter att investera i landets socioekonomiska infrastruktur.

6.2 Internationellt beroende

Båda länderna har varit beroende av omvärlden, framför allt USA. Detta har speciellt drabbat Nicaragua, som USA tidvis betraktat som ett protektorat. Speciellt under 1980-talet var USA:s roll avgörande för Nicaraguas situation och utveckling. Under denna period fortsatte USA med att ge bistånd till Nicaragua, men de gav även stöd till Contras och införde ett handelsembargo mot landet. Vi anser att USA:s inblandning i Nicaragua under denna 1980-talet påverkat landet negativt, bland annat förlorade Nicaragua en av sina viktigaste handelspartner i och med handelsembargot. Landets internationella relationer under slutet av 1990-talet och 2000-talet, bland annat i form av samarbete med USA tror vi varit positivt för landets utveckling.

Även Costa Rica har historiskt sett varit beroende av omvärlden, speciellt under krisåren i början av 1980-talet då biståndspengar strömmade in i landet. Costa Rica har, speciellt under senare tid, erhållit stora summor i form av FDI, dessa har till synes inte haft några negativa effekter på landet, utan snarare har de positiva effekterna varit stora. Anledningen till att Costa

Rica kunnat utnyttja kapitalströmmarna på ett positivt sätt, anser vi är landets höga utbildningsnivå, som bland annat medför att arbetskraften är kunnig, samt landets tradition av en modern industrisektor. Vi har inte hittat några faktorer som tyder på att det internationella beroendet bidragit till några negativa effekter i Costa Rica. Om Nicaragua erhållit FDI i samma utsträckning som Costa Rica, tror vi att de negativa effekterna varit större än de positiva. Anledningen till detta är att Nicaragua inte klarar av att absorbera den kapitalintensiva teknologin som FDI medför på samma sätt som Costa Rica.

6.3 Handel

Båda länderna är lika öppna när det gäller handeln med omvärlden. Även den historiska utvecklingen vad gäller handelspolitiken är relativt lika, båda länder har använt sig av importsubstitution och varit med i CACM. På senare tid har länderna liberaliserat handeln, vilket bland annat medfört sänkta tullar. Costa Rica har framför allt efter krisåren på 1980-talet, valt att satsa på export av icke-traditionella varor, vilket har medfört att landet numera även exporterar industriella varor. Detta innebär att landet numera har en differentierad export, vilket i sin tur medför att landet är mindre känslig mot fluktuationer på den internationella marknaden, samt att landet inte längre är beroende av råvaruexport. Nicaraguas exportutbud är däremot fortfarande dominerat av ett fåtal råvaror, och därmed är landet känsligare mot fluktuationer på den internationella marknaden, vilket kan vara negativt för utvecklingen i landet. Skillnaderna i exportstrategier under senare tid, kan ha påverkat ländernas utvecklingsnivåer.

6.4 Marknaden och Staten

Båda länder har historiskt sett haft starka statliga inslag på marknaden, detta har genom liberala reformer minskat. Costa Rica har trots statens inblandning i ekonomin, haft en stark ekonomisk tillväxt, vilket motsäger den neoklassiska ekonomiska teorin. Nicaragua däremot, har sedan de liberala reformerna genomförts, erhållit en relativt stark ekonomisk tillväxt. Vi anser att detta tyder på att marknadsförhållandena i ett land inte spelar den avgörande rollen när det gäller ekonomisk utveckling.

Costa Ricas tidiga satsning på landets juridiska system verkar ha haft positiva effekter på landets utveckling, främst genom att investeringar skyddas av den starka äganderätten. Även landets stabila politiska förhållande och relativt sunda makroekonomi har gynnat investeringsklimatet. Vidare har statens omfattande socioekonomiska reformer haft positiva effekter på utvecklingen. Lika omfattande socioekonomiska reformer har inte genomförts i Nicaragua, trots att viljan funnits hos makthavarna. Möjligheterna till att genomföra liknande reformer har begränsats av landets politiska instabilitet och det kostsamma, långdragna kriget mot Contras, samt bristen på finansiella medel. Vidare har Nicaraguas instabila politiska miljö,

osäkerhet vad gäller äganderätter, finansiell och monetär odisciplin påverkar investeringsklimatet negativt. Bristen på investeringar har påverkat utvecklingen negativt.

Alla dessa faktorer tyder på att statens roll för utvecklingen är mycket viktigt.

6.5 Korruption

Då ländernas korruptionsnivåer skiljer kan det tolkas som att låg korruption har positiva effekter på utvecklingsnivån. Man kan också tolka det som att teorin om högre korruption i fattiga länder stämmer då korruptionsnivån i Nicaragua är högre. Men samtidigt vill vi påpeka att kausalsambandet är oklart. Den höga korruptionsnivån i Nicaragua kan också tolkas som att landet befinner sig i en intensiv utvecklingsperiod, medan Costa Rica redan genomgått denna period, vilket är anledningen till den lägre korruptionen. Detta ger stöd Huntingtons teori om att länder som befinner sig i den intensiva utvecklingsfasen har högre korruption.

Korruptionen i Nicaragua är vanligast bland högt uppsatta politiker, vilket kan enligt teorin bidra till ojämna inkomstfördelning. Denna teori stämmer med verkligheten då Nicaragua har en ojämn inkomstfördelning. En spekulativtanke från vår sida är att då landets politiska elit har tillgång till större summor pengar än vad lägre politiker har, kan det spå på korruptionsomfattningen. Den allmänt höga korruptionsnivån i Nicaragua före 1980-talet och i synnerhet efter jordbävningen 1972 resulterade så småningom i maktskifte, även detta har stöd i teorin.

Teorin om ett positivt samband mellan våld och korruption verkar ha förankring i verkligheten. Nicaragua som historiskt sett präglats av våld och oroligheter har högre korruption än Costa Rica som länge åtnjutit fred och stabilitet.

Costa Ricas relativt låga korruptionsnivå kan vara en av faktorerna till att investeringsklimatet i landet är god, det omvända sambandet gäller i Nicaragua. Detta skulle i så fall ge stöd till teorin om att hög korruptionsnivå är sänker chanserna till potentiella investeringar.

6.6 Demografi

Nicaragua har en medianålder på 15 år vilket medför att fler måste försörjas och behovet av offentliga investeringar ökar och kommer att öka i framtiden, vilket landet kan ha svårt att finansiera. Detta kan i sin tur påverka både HPI och HDI i form av sämre hälsotillstånd och utbildning, vilka i sin tur kan ha negativa effekter på landets framtida utveckling. Även i Costa Rica är befolkningsökning ett av de största problemen och av samma anledningar som nämnts ovan i fallet med Nicaragua, hämmar detta landets utveckling.

6.7 Jordbruk

Jordbruket har historiskt sett varit viktigt för utvecklingen i Costa Rica bland annat genom att den relativt jämna jordägandet bidrog till att inkomsterna från jordbruket fördelades jämnt. Costa Rica etablerade jordbruksrelaterade förädlingsindustrier, vilket förstärkte de positiva effekterna av jordbruket. Numera har Costa Rica kommit till den nivå där jordbrukets betydelse för ekonomin minskar, samtidigt som andra sektorer växer och blir konkurrenskraftiga. Nicaragua verkar däremot fortfarande vara kvar i den fas då jordbruket är mycket viktigt för ekonomin. Nicaragua har inte i samma utsträckning som Costa Rica lyckats skapa länkeffekter, vilket kan ha hämmat deras utveckling. Vidare är jordägandet mycket skevt i Nicaragua, vilket kan ha påverkat inkomstfördelningen i landet negativt, och detta kan i sin tur ha påverkat utvecklingen negativt.

6.8 Kvinnor

Kvinnornas situation i Costa Rica har varit, och är, bättre än i Nicaragua, bland annat har Costa Rica en relativt stark jämlikhetslagstiftning. I Nicaragua stärktes kvinnors ställning i samhället under 1980-talet, men detta var bara tillfälligt. Dessa skillnader tyder på att kvinnors utökade rättigheter i samhället påverkar utvecklingsnivån positivt.

7. Slutsats

Vi skall nu besvara uppsatsens frågeställningar, som var följande:

- Vilka faktorer ligger bakom utveckling?
 - Vad beror skillnaderna i utveckling på i länder som teoretisk sett borde påvisa liknande resultat?
 - Finns det någon återkoppling till teorierna?
-
- Många faktorer verkar ligga bakom utveckling, dock tror vi att i länderna som bearbetas i uppsatsen, har investeringar, både fysiska och humana varit avgörande för utvecklingen.
 - Skillnaderna i ländernas historia beror främst på att Nicaragua präglats av våld, konflikter och oroligheter, medan Costa Rica åtnjutit fred och stabilitet. Dessa skillnader har präglat ländernas utveckling; Costa Ricas på ett positivt sätt och Nicaraguas på ett negativt.
 - Båda ovan nämnda faktorer bidrar till att statens roll i utvecklingsprocessen är av största betydelse.
 - Det finns tydliga återkopplingar till teorierna, men vi anser inte att någon av de teoribildningar som vi stött på under arbetet med denna uppsats är tillräcklig i sin helhet för att ge en fullständig förklaring till utvecklingens komplexa natur.

8. Litteraturförteckning

- Bagchi-Sen, S. 2001. "Foreign Direct Investment" International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, s. 5731-5733
- Behrman, J.R. 2002. "Development, Economics of", International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences,
- Blomström, Magnus, – Lundahl, Mats, 1989. Costa Rica, en landstudie. Stockholm: SIDA.
- Blomqvist, Hans C.,- Lundahl, Mats, 1992. Ekonomisk Utveckling. Stockholm: SNS.
- Cheek, D.W. 2001, "Education and Economic Growth", International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, s. 4175-4178
- Clark, Mary A. 2001, Gradual Economic Reform in Latin America. Albany: State University of New York
- Denk, Thomas, 2002. Komparativ metod – förståelse genom jämförelse. Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, Peter- Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik- Wängnerud, Lena, 2002. Metodpraktikan. Andra upplagan Stockholm: Nordstedts Juridik
- Frieden, Jeffrey A., – Lake, David A., 2004. International Political Economy. Fjärde upplagan. London: Routledge.
- Huntington, Samuel P., 1996. Political Order in Changing Societies. New Haven and London: Yale University Press.
- Johansson, Leif, Dokumentation till databasen LÄNDER03. Lund: Statsvetenskapliga institutionen.
- Jovanovic, B.2001. "Economic Growth: Theory", International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, s 4098-4101
- Mauro, Paolo, 1995, "Corruption and Growth", The Quarterly Journal of Economics.. s. 681-702

- McKay, John P., – Hill, Bennett D. – Buckler, John, 1996. A History of World Societies. Fjärde upplagan. Boston: Houghton Mifflin.
- Merrill, Tim 1994. Nicaragua: A country study. Washington: Federal research division.
- Palmer, Steven, – Molina, Iván, 2004. The Costa Rica Reader- History, Culture, Politics. Durham: Duke University Press.
- Quah, D. 2001. "Economic Growth: Measurement", International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, s. 4093-4098.
- So, Alvin Y., 1990 Social change and development. Modernization, dependency, and world-system theories. Newbury Park: Sage Publication Inc.
- Spero, Joan E.- Hart, Jeffrey A., 2003. The Politics of International Economic Relations. Sjätte upplagan. Belmont: Wadsworth/ Thomson Learning.
- Todaro, Michael P. – Smith, Stephen C., 2003. Economic Development. Åttonde upplagan. Harlow: Pearson Education Limited.
- Walker, Thomas W., 2003. Nicaragua. Living in the shadow of the eagle. Fjärde upplagan. Colorado: Westview Press.
- Wilson, Bruce M., 1998. Costa Rica- Politics, Economics, and Democracy. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Zedillo, Ernesto, 2005. "Latin American Puzzle", Forbes vol. 175, 29-30.

Internetkällor:

- www.answers.com/Nicaragua
- <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2004/cr0413.pdf>
- http://wdsbeta.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2005/02/11/00012009_20050211102015/Rendered/PDF/291150NI.pdf
- www.imf.org/external/np/speeches/2004/071204.htm 3637
- www.ne.se

Appendix

HDI: Human development index 2001 (teoretiskt mellan 0 och 1000; högre värde=bättre värden). Indexen är beräknad på grundval av tre olika indikatorer nämligen medellivslängden, läs- och skrivkunnigheten samt per capita inkomsten omräknad i lokal köpkraft. Sedan 1993 ingår i indexberäkningen även data om aktuella åldersgruppers inskrivningsgrad inom utbildningsväsendet på olika nivåer. För ytterligare information angående variabelns konstruktion, se källan.

HPI : Variabeln avser utvecklingsländer och sammanväger andelen befolkning som

1. inte förväntas överleva 40 år
2. inte är läskunnig
3. inte har tillgång till rent vatten
4. inte har tillgång till hälsovård
5. är påtagligt underviktiga barn under 5 år (länder 03).

Korruption: Korruptionsindex enligt Transparency International 2003. Skala 0-10 där högre värde= mindre korruption

Konflikter: Tatu Vanhanens index för förekomst av etniska konflikter 1990-96

Gender Empowerment Measure 1997: Index avseende kvinnors deltagande i samhällets ekonomiska och politiska beslutsfattande. Indexen är baserad på data om kvinnors förvärvsinkomster, deras andel av arbeten inom vissa professionella yrken samt andel av platserna i landets parlament.